

בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים

פרשת חיי שרה

בשבח והודייה להשי"ת מוגש בזה תדפיס-דוגמא מתוך הספר
'בדרך הרמז' שעתיד לצאת לאור בעז"ה. התדפיס יוצא לאור לכבוד
שבת פ' חיי שרה הבעל"ט, והוא כולל רמזים בנושאי הפרשה: שנות
חייה של שרה וקבורתה, ושליחותו של אליעזר להביא את רבקה
ליצחק.

ענינו של הספר הוא להגיש בדרך קצרה ובהירה רעיונות מתוך
חלק ה'רמז' שבתורה, שבטבע העולם כי הם מתקבלים בחביבות
מיוחדת, והתועלת בהם למלמדים, מגידי שיעורים, דרשנים וכו'
מפורסמת.

לקראת הוצאת הספר, נשמח מאוד לקבל הערות ותיקונים - הן
לגבי תוכן הדברים, והן לגבי צורת ההגשה. כל ביקורת, הערה
והארה תסייע בידינו לשפר ולשכלל את הספר, לתועלת הרבים -
אנא ואנא!

אנא לשלוח ההערות על קובץ זה
(וגם על הקבצים הקודמים שיצאו לאור בסדרה זו)

לכתובת:

rizs@neto.bezeqint.net

או לכתובת

omekpshat@gmail.com

אפשר גם בשיחה טלפונית (ללא הודעות כתובות)

במס' 050-4125205

בברכה לשנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה!

בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים

פרשת חיי שרה

פרשת חיי שרה

א. שנות "חיי שרה" - 37 (או 27) / ב. "עפרן" (בכתיב חסר) = "רע עין" / ג. "בקע" אותיות "עקב" (ובגימטריא 172) / ד. "ימים או עשור" - ימי הכנה לחג הסוכות / ה. הקשר בין חודש "כסליו" ל"חיי שרה"

הפסוק הראשון בפרשה מסכם את שנות חייה של שרה:

"וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה."

בפסוק זה בולטת הכפילות של "חיי שרה": הפסוק מתחיל במלים "ויהיו חיי שרה", ומסיים שוב במלים "שני חיי שרה". למה פעמיים?

אחד ההסברים (מתוך רבים) לכפילות זו, הוא שיש לחלק את הפסוק לשני משפטים: (1) ויהיו - חיי שרה; (2) מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים - שני חיי שרה.

המשפט השני מובנו כפשוטו - שנות חייה של שרה היו 127 בסך הכל, ואילו המשפט הראשון מתייחס ל"חיי שרה" השלמים והמאושרים:

עד גיל 90 היו חייה של שרה חסרים ולא מושלמים, שכן עדיין לא זכתה לפרי בטן (חז"ל מתבטאים¹ כי מי שאין לו בנים - חשוב כמת!). רק כשנולד בנה יצחק החלה שרה "לחיות באמת", כך שמדובר ב-37 שנים בלבד (מגיל 90 עד 127). זהו הרמז במלים "ויהיו חיי שרה": כמה היו "חיי שרה" השלמים והאמיתיים? כערכה המספרית של המלה "ויהיו" (37)².

1. יבמות סד, ב.

2. הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון מוסיף בהקשר זה, כי חיי שרה רמוזים בשם המפורסם "זלמן" - המלה "זלמן" היא בדיוק בגימטריא 127; וגם החלוקה שבחייה של שרה ניכרת היטב במלה זו - המתחלקת לשתי הברות: "זל" - שווה 37, מספר שנותיה האחרונות של שרה מאז הפכה לאם; ו"מן" - שווה 90, מנין שנותיה שקדמו לכך.

[רבי לוי יצחק מסביר גם את תוכן הקשר שבין "חיי שרה" לבין השם "זלמן", אך כאן נסתפק בעצם החשבון,

חלוקה זו של הפסוק מקורה ב'בעל הטורים'; ואילו בפירוש ה'אור החיים' מחלק את הפסוק לשנים בדרך אחרת (והרי "שבעים פנים לתורה"):

ה'אור החיים' מצמצם את שנותיה המאושרות של שרה ל-27 בלבד, והוא מסביר שגם לאחר שנולד יצחק עדיין שרה לא היתה רגועה, מפאת נוכחותו של ישמעאל שהציק לבנה יצחק; רק כשהגיע יצחק לגיל 10 (שרה היתה אז בגיל 100) גירש אברהם את ישמעאל מביתו (יחד עם אמו הגר), ואז החלו השנים הטובות באמת של "חיי שרה".

לפי דרכו זו, מציע ה'אור החיים' לחלק את הפסוק כך: (1) ויהיו חיי שרה - מאה שנה; (2) ועשרים שנה ושבע שנים - שני חיי שרה.

החלק הראשון מדבר על מאה שנותיה הראשונות של שרה שבהן הרגישה חסרה (המלה "ויהיו" לפעמים באה במשמעות של צער וקושי³), ואילו החלק השני מדבר על עשרים ושבע שנותיה האחרונות - מאז שגורש ישמעאל - שבהם חיתה בנעימים ורוותה נחת מבנה יצחק.

ב

אחד הדמויות הדומיננטיות בפרשה הוא עפרון החתן, ממנו רכש אברהם אבינו את מערת המכפלה לצורך קבורת שרה.

חז"ל דורשים את התנהלותו של עפרון לגנאי, ומסבירים שזו הסיבה שבפסוק המתאר את קניית המערה כתובה המלה עפרון בכתיב חסר: "וישקול אברהם לעפרן את הכסף". כך מפרש רש"י: "אמר הרבה - ואפילו מעט לא עשה!" בתחילה דיבר עפרון גבוהה גבוהה על כך שהוא מוכן לתת את השטח ללא כל תמורה, אולם בסופו של דבר לקח מחיר יקר במיוחד - "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר".

ואכן, השם "עפרן" - בכתיב חסר (ללא האות ו') - הוא בגימטריא 400, מתאים במדויק עם מספר השקלים שלקח ("ארבע מאות שקל כסף"); וזו גם הגימטריא של

ולהרחבה יש לעיין במקור הדברים (לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' ריט).

3. שכן בתחילת המלה יש את קריאת הכאב "וי".

המלים "רע עין" (270 ועוד 130 = 400). עליו ממליצים את דברי החכם מכל אדם בספר משלי⁴: "נבהל להון איש רע עין, ולא ידע כי חסר יבואנו" (=נכתב שמו בכתבי חסר).

[רעיון זה מופיע בספרים רבים, וביניהם בכתבי רבי יהודה החסיד⁵ - והוא מוסיף ומציין גם את הצד ההפוך: לעומת עפרון שהיה "רע עין", יש את ה"טוב עין" (עליו נאמר בספר משלי⁶: "טוב עין הוא יבורך"). ומי הוא? זה יעקב אבינו, ששנות חייו היו 147 שנים, מתאים לערך המספרי של "טוב עין" (=147)].

בהמשך הפרשה בא סיפור שליחותו של אליעזר עבד אברהם, שנסע רחוק כדי להביא אשה ליצחק.

לאחר שמצא אליעזר את רבקה והבין שהיא האשה המתאימה, העניק לה תכשיטים - והתורה מפרטת אותם במדויק⁷: "וַיִּקַּח הָאִישׁ נָזֶם זָהָב בֶּקַע מְשְׁקָלוֹ וְשָׁנֵי צְמִידִים עַל יָדָיָה עֲשָׂרָה זָהָב מְשְׁקָלָם".

למה חשוב לתורה לציין פרט שנראה שולי למדי - כמה בדיוק היה משקלו של נזם הזהב: "בֶּקַע מְשְׁקָלוֹ"? מסתבר שיש בכך רמזים עמוקים.

ב'אור התורה'⁸ מוסבר, שבמלה 'בקע' רמז אליעזר לרבקה על הבן שעתיד להיוולד מהשידוך שבינה לבין יצחק, והוא יעקב:

---

4. כח, כב.

5. ספר גימטריאות, עמוד קמ.

6. כב, ט.

7. כד, כב.

8. דברים ח"ב ע' תצא. בראשית ח"ד ע' 1582.

בתורת הסוד מדובר הרבה על כך שליעקב יש קשר מיוחד עם הפסוק⁹ "אָז יִבְקַע פֶּשֶׁתָּהּ אֶרְבֶּךָ" ("יעקב" אותיות "יבקע")¹⁰, ואף את הנס הגדול שבו נבקע ים סוף - מייחסים במדרש¹¹ לזכותו של יעקב דוקא, כך שהמלה 'בקע' מתאימה כרמז ליעקב.

בכמה ספרים¹² מחשבים את הערך המספרי של המלה 'בקע' (=172) - וקושרים את הנזם ש"בקע משקלו" עם "שני הצמידים" שמשקלם "עשרה זהב":

רש"י מפרש, שהצמידים שקיבלה רבקה במתנה - היוו רמז עתידי למתנה הגדולה שעתידיים בניה לקבל במתן תורה: "שְׁנֵי צְמִידִים - רמז לשני לוחות מצומדות; עֲשָׂרָה זָהָב משקלם - רמז לעשרת הדברות שבהן".

[במדרש רבינו בחיי מרחיב בענין זה, ובתוך הדברים הוא מטעים את העובדה שרבקה קיבלה את המתנה (לא מיצחק עצמו, אלא) מהעבד: "העבד שנתן לה המתנות האלה רמז לה בהן, כי כשם שקיבלה היא המתנות האלה על ידי עבד - כן בניה עתידיים לקבל התורה על ידי משה עבד השם, שהוא היה העבד הנאמן אשר כל טוב אדוניו בידו"¹³].

ובכן, המפרשים מוסיפים שגם ה"בקע משקלו" מתחבר למתנת התורה, לוחות הברית ועשרת הדברות - שכן בעשרת הדברות¹⁴ יש בסך הכל 172 מלים, כמנין "בקע"¹⁵.

ומוסיף 'בעל הטורים'¹⁶:

---

9. ישע'י נח, ח.

10. ראה במקורות המצויינים בתורת מנחם חלק כז ע' 30; חלק נג ע' 292 בסופו.

11. שמות רבה פכ"א, ח.

12. רבינו בחיי כאן. ספר גימטריאות ע' תט. בעל הטורים יתרו כ, יד.

13. כלומר: משה היה עבד נאמן לקב"ה שמסר בידו את טובו הגדול, בדומה לאליעזר שהיה עבד נאמן לאברהם שסמך עליו ומסר בידו את כל רכושיו - כמו שכתוב בפרשתנו (כד, י): "וכל טוב אדוניו בידו".

[ובענין זה יצויינו דברי רבי יהודה החסיד (בספר גימטריאות ע' תט), שהמלים "וכל טוב אדוניו בידו" הם בגימטריא 172, כמנין "בקע" ו"יעקב" (ראה להלן בפנים)].

14. הכוונה כאן היא לעשרת הדברות בנוסח הראשון, כמו שהן מופיעות בתורה בפרשת יתרו (אמנם בנוסח השני, המופיע בפרשת ואתחנן, יש מספר אותיות שונה. וראה במאמרנו לפרשת ואתחנן).

15. וכאשר נצרף את שני המספרים של עשרת הדברות וקע"ב תיבות נקבל את השם י-עקב, שהקשר המיוחד שלו לתורה נרמז בפסוק המפורסם: "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב" (בעל הטורים שם).

16. פ' יתרו שם.

המלה "בקע" כרמז לתורה מתאימה גם מצד אותיות מלה זו היוצרות את המלה "עֶקֶב" - שכתובה בכמה פסוקים בקשר לתורה (כמו הפסוק המפורסם¹⁷ "עֶקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבִרָהֶם בְּקוֹלִי"), וכן את המלה "קָבַע" - "עשה תורתך קבוע"¹⁸.

לאחר שנפגש אליעזר עם בני משפחתה של רבקה וקיבל את הסכמתם לשידוך, ביקש לקחת את הכלה מיד ולהביאה אל החתן; אולם בני המשפחה ביקשו ארכה, וכך אמרו¹⁹:

"תֵּשֶׁב הַנְּעִרָה אֶתְּנוּ יָמִים אֹו עֲשׂוֹר אַחֵר תֵּלֶךְ."

רש"י מפרש, שהמלה "ימים" פירושה - שנה. בני המשפחה ביקשו שרבקה תתעכב אצלם עוד שנה (12 חדשים); מטרת המתנה זו הוא לתת לה זמן "לפרנס את עצמה בתכשיטים", כדי שתוכל לבוא לנישואין מקושטת ומהודרת. כך היה מקובל - לתת לכלה זמן של שנה להתכונן (בדומה לכך מסופר במגילת אסתר: "כדת הנשים שנים עשר חודש").

אלא שהיתה אופציה נוספת - "או עשור": עשרה חדשים. אם הזמן המקובל היה שנים עשר חודש, למה שיסכימו על עשרה בלבד? מסבירים המפרשים²⁰, שאליעזר כבר העניק לרבקה כמה תכשיטים (כאמור), ולכן היתה אפשרות להסתפק בזמן קצר מהרגיל.

באספקלריה פנימית, מסביר בספר "לקוטי לוי יצחק"²¹ - יש בפסוק זה רמז לתהליך כללי, שמתרחש בכל שנה מחדש, בחודש תשרי. חג הסוכות הוא "זמן שמחתנו", זמן שבו הקב"ה ועם ישראל שמחים ביחד כמשוש חתן על כלה; ואכן, בחג הסוכות יש

17. תולדות כו, ה.

18. אבות פ"א מט"ו.

19. כד, נה.

20. 'משכיל לדוד' על רש"י, וכן ב'לקוטי שיחות' חלק י ע' 69.

21. לקוטי לוי יצחק - אגרות קודש, ע' כא ואילך.

הדגשה על כך שעם ישראל יהיו מקושטים ומהודרים - לכן המצוה היא בלקיחת אתרוג, שהוא "פרי עץ הדר".

אולם כמו שכלה צריכה זמן של הכנה, כדי לארגן את התכשיטים המהודרים - כך לעם ישראל נדרש זמן הכנה לפני חג הסוכות, לפני שמתפארים ומתייפים ב"פרי עץ הדר". ועל כך נאמר "תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָה אֶתֶּנּוּ יָמִים אוֹ עֶשְׂוֹר":

(1) "יָמִים" - שני הימים של ראש השנה²²;

(2) "עֶשְׂוֹר" - יום הכפורים, שהוא העשירי לחודש, ונקרא בתורה בשם "עשור לחודש השביעי"²³. ובין ראש השנה ליום הכפורים יש לנו את:

(3) "או" - בגימטריא שבע, והכוונה לשבעת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים²⁴.

לאחר ימי הדין, עשרת ימי תשובה הנרמזים במלים "ימים או עשור" (ראש השנה, השבוע שבאמצע יום הכפורים) - באה שמחת חג הסוכות ברוב פאר והדר; וכמה מתאים: המלים שבסוף הפסוק - "אַחֲרֵי תֵּלֵךְ" - שווים בערכם המספרי כמו המלים "פרי עץ הדר" (=659)!

---

22. ב'לקוטי לוי יצחק' (שם ע' לו) מוסיף, כי פירוש זה לפיו המלה "ימים" מכוונת לשני הימים של ראש השנה, משתלב יפה עם הפירוש הפשוט של הפסוק (כפי שפירש רש"י) לפיו המלה "ימים" היא שנה שלימה של 12 חדשים, ובלשונו:

"כי השני ימים דראש השנה על דרך כמו י"ב חדשים דכל השנה. כי, החיות דכל י"ב חדשי השנה נמשך מהשני ימים דראש השנה, כידוע הטעם מה שראש השנה נקרא בשם 'ראש השנה' ולא 'תחלת השנה', היינו שהוא כמו הראש דכל השנה, שכשם שבהראש מלובש כללות החיות הנמשך לכל הגוף, כמו כן בראש השנה נמשך חיות על כל השנה .. נמצא השני ימים דראש השנה כמו י"ב חדשי השנה".

23. אמור כג, כז.

24. העובדה ששבעת הימים נרמזים דוקא במלה "או" - גם היא מדויקת. כי, מתוך שבעת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים יש יום אחד יוצא דופן, למחרת ראש השנה - צום גדליה. לכן בתחילה באה האות 'א' - הרמוזת ליום ה"בודד", המיוחד בהיותו "צום גדליה", ואחר כך באה האות 'ו' - המקבילה לששת הימים ה'רגילים' שלאחריו.

ה

התחלנו עם מספר שנותיה של שרה, ונסיים בכך:

הרבי מליובאוויטש מציינ²⁵, שהמלה "כסליו" (בכתיב מלא) - היא בגימטריא 126, וכשנוסיף עוד אחד - שיטה מוכרת בחישובי גימטריאות שמוסיפים את ה"כולל", כלומר: מספר אחד כנגד המלה כולה כאחד - נקבל 127, כמנין שנותיה של שרה.

ואכן, בשנים רבות קוראים את פרשת חיי שרה - ב"שבת מברכים" שבה מכריזים על ראש חודש כסליו.

הקשר בין שרה ל"כסליו" הוא פשוט: חודש כסליו מפורסם בעיקר בזכות חג החנוכה, שבו אנו מציינים את נס פך השמן - השמן שהיה אמור לדלוק יום אחד בלבד המשיך ודלק באורח ניסי עוד זמן ממושך. אף שרה מפורסמת בזכות הנסים שהיו אצלה דרך קבע, כשאחד מהם הוא הנס של "נר דלוק מערב שבת לערב שבת", שדומה מאוד לנס פך השמן: הנרות שהדליקה בערב שבת המשיכו ודלקו בכל השבוע, עד לערב שבת הבאה.

---

25. 'לקוטי שיחות' חלק טו ע' 183.

לְעִילּוֹי נִשְׁמַת הָאִשָּׁה

מ' מֵרִים

בַּת עִישָׁה וְאַבְרָהָם ע"ה

לְמִשְׁפַּחַת בּוֹנֵי

נֶלֶב ע"ח' תִּשְׁרֵי תשפ"ג

*

הוֹקֵדֵשׁ עַל יְדֵי בְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שְׁלִיט"א

להערות והארות:

מנחם מענדל רייצס

משעול הארבל 17 קרית גת
כתובת דוא"ל: rizs@neto.bezeqint.net
טלפון: 050-4125205
טלפקס: 08-6882799

עיצוב גרפי: 053-311-4874